Europaparlamentet
2024-2029

ANTAGNA TEXTER

P10_TA(2025)0129

Kommissionens rapport om rättsstatens principer 2024

Europaparlamentets resolution av den 18 juni 2025 om kommissionens rapport om rättsstatsprincipen 2024 (2024/2078(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionen (*EU-fördraget*), särskilt artiklarna 2, 3.1, 3.3 andra stycket, 4.3, 5, 6, 7, 11, 19 och 49,

– med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (*EUF-fördraget*), särskilt de artiklar som handlar om att respektera, skydda och främja demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter i unionen, däribland artiklarna 70, 258, 259, 260, 263, 265 och 267,

– med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*),

– med beaktande av rättspraxis från Europeiska unionens domstol (*EU-domstolen*),

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 24 juli 2024 med titeln *2024 års rapport om rättsstatsprincipen – Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i EU* (COM(2024)0800) och dess bilaga med rekommendationer till medlemsstaterna,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 30 oktober 2024 om EU:s utvidgningspolitik (COM(2024)0690) och de åtföljande arbetsdokumenten från avdelningarna (*utvidgningspaketet*),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2092 av den 16 december 2020 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten[1] (*villkorlighetsförordningen*),

[1] EUT L 433, 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik[1] (*förordningen om gemensamma bestämmelser*),

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2024/2509 av den 23 september 2024 om finansiella regler för unionens allmänna budget (omarbetning)[2] (*budgetförordningen*), särskilt artikel 6.3,

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/692 av den 28 april 2021 om inrättande av programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1381/2013 och rådets förordning (EU) nr 390/2014[3],

– med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna,

– med beaktande av FN:s instrument för skydd av de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, såsom den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, förklaringen om rättigheter för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter samt rekommendationerna från FN:s forum för minoritetsfrågor och rekommendationerna och rapporterna från FN:s allmänna återkommande utvärdering samt rättspraxis från FN:s konventionsorgan och människorättsrådets särskilda förfaranden,

– med beaktande av den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, den europeiska sociala stadgan, rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (*Europadomstolen*) och Europeiska kommittén för sociala rättigheter samt konventionerna, rekommendationerna, resolutionerna och rapporterna från Europarådets parlamentariska församling, ministerkommitté, kommissarie för mänskliga rättigheter,

---

1 EUT L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
2 EUT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
3 EUT L 156, 5.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.

europeiska kommission mot rasism och intolerans, styrkommitté för antidiskriminering, mångfald och integration, Venedigkommission och övriga organ,

– med beaktande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet,

– med beaktande av europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk och ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter av Europarådet,

– med beaktande av samförståndsavtalet mellan Europarådet och Europeiska unionen av den 23 maj 2007 och rådets slutsatser av den 17 december 2024 om EU:s prioriteringar för samarbetet med Europarådet 2025–2026,

– med beaktande av kommissionens motiverade förslag av den 20 december 2017 till rådets beslut om fastslående av att det finns en klar risk för att Republiken Polen allvarligt åsidosätter rättsstatens principer (COM(2017)0835), utfärdat i enlighet med artikel 7.1 i EU-fördraget,

– med beaktande av sin resolution av den 25 oktober 2016 med rekommendationer till kommissionen om inrättande av en EU-mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter[1],

– med beaktande av sin resolution av den 7 februari 2018 om skydd och icke-diskriminering av minoriteter i EU:s medlemsstater[2],

– med beaktande av sin resolution av den 1 mars 2018 om kommissionens beslut att aktivera artikel 7.1 i EU-fördraget i fråga om situationen i Polen[3],

– med beaktande av sin resolution av den 19 april 2018 om behovet av att inrätta ett instrument för europeiska värden till stöd för civilsamhällesorganisationer som på lokal och nationell nivå främjar grundläggande värden inom Europeiska unionen[4],

– med beaktande av sin resolution av den 12 september 2018 om ett förslag med en begäran till rådet att enligt artikel 7.1 i fördraget om Europeiska unionen fastställa huruvida det finns en klar risk för att Ungern allvarligt åsidosätter unionens värden[5],

---

1 EUT C 215, 19.6.2018, s. 162.
2 EUT C 463, 21.12.2018, s. 21.
3 EUT C 129, 5.4.2019, s. 13.
4 EUT C 390, 18.11.2019, s. 117.
5 EUT C 433, 23.12.2019, s. 66.

– med beaktande av sin resolution av den 13 november 2018 om minimistandarder för minoriteter i EU[1],

– med beaktande av sin resolution av den 14 november 2018 om behovet av en övergripande EU-mekanism för skydd av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter[2],

– med beaktande av sin resolution av den 7 oktober 2020 om inrättande av en EU-mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter[3],

– med beaktande av sin resolution av den 13 november 2020 om covid-19-åtgärdernas inverkan på demokratin, rättsstaten och de grundläggande rättigheterna[4],

– med beaktande av sin resolution av den 17 december 2020 om det europeiska medborgarinitiativet ”Minority SafePack – en miljon underskrifter för mångfald i Europa”[5],

– med beaktande av sin resolution av den 10 juni 2021 om rättsstatssituationen i EU och tillämpning av förordning (EU, Euratom) 2020/2092 om villkorlighet[6],

– med beaktande av sin resolution av den 24 juni 2021 om 2020 års rapport från kommissionen om rättsstatsprincipen[7],

– med beaktande av sin resolution av den 8 juli 2021 om utarbetande av riktlinjer för tillämpningen av den generella villkorlighetsordningen för skydd av unionsbudgeten[8],

– med beaktande av sin resolution av den 16 september 2021 med rekommendationer till kommissionen om att fastställa könsrelaterat våld som ett nytt brottsområde förtecknat i artikel 83.1 i EUF-fördraget[9],

– med beaktande av sin resolution av den 11 november 2021 om stärkande av demokratin och mediernas frihet och mångfald i EU: otillbörlig användning av civil- och straffrättsliga åtgärder för att tysta journalister, icke-statliga organisationer och det civila samhället[10],

---

1 EUT C 363, 28.10.2020, s. 13.
2 EUT C 363, 28.10.2020, s. 45.
3 EUT C 395, 29.9.2021, s. 2.
4 EUT C 415, 13.10.2021, s. 36.
5 EUT C 445, 29.10.2021, s. 70.
6 EUT C 67, 8.2.2022, s. 86.
7 EUT C 81, 18.2.2022, s. 27.
8 EUT C 99, 1.3.2022, s. 146.
9 EUT C 117, 11.3.2022, s. 88.
10 EUT C 205, 20.5.2022, s. 2.

– med beaktande av sin resolution av den 15 december 2021 om utvärdering av förebyggande åtgärder mot korruption, oriktiga utgifter och missbruk av EU-medel och nationella medel i samband med medel för nödåtgärder och krisrelaterade utgiftsområden[1] ,

– med beaktande av sin resolution av den 8 mars 2022 om det krympande utrymmet för det civila samhället i Europa[2] ,

– med beaktande av sin resolution av den 10 mars 2022 om rättsstatsprincipen och konsekvenserna av EU-domstolens dom[3] ,

– med beaktande av sin resolution av den 19 maj 2022 om 2021 års rapport från kommissionen om rättsstatsprincipen[4] ,

– med beaktande av sin resolution av den 9 juni 2022 om rättsstatsprincipen och det potentiella godkännandet av Polens nationella återhämtningsplan[5],

– med beaktande av sin resolution av den 15 september 2022 om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen 2020 och 2021[6],

– med beaktande av sin resolution av den 15 september 2022 om förslaget till rådets beslut om att enligt artikel 7.1 i fördraget om Europeiska unionen fastställa huruvida det finns en klar risk för att Ungern allvarligt åsidosätter unionens värden[7],

– med beaktande av sin resolution av den 20 oktober 2022 om rättsstatssituationen i Malta, fem år efter mordet på Daphne Caruana Galizia[8],

– med beaktande av sin resolution av den 20 oktober 2022 om ökande hatbrott mot hbtqi-personer i Europa i ljuset av det homofobiska mordet nyligen i Slovakien[9],

– med beaktande av sin resolution av den 10 november 2022 om rättvisa oavsett ras, icke-diskriminering och antirasism i EU[10],

– med beaktande av sin resolution av den 24 november 2022 om bedömning av Ungerns efterlevnad av de rättsstatliga villkoren

---

1 EUT C 251, 30.6.2022, s. 48.
2 EUT C 347, 9.9.2022, s. 2.
3 EUT C 347, 9.9.2022, s. 168.
4 EUT C 479, 16.12.2022, s. 18.
5 EUT C 493, 27.12.2022, s. 108.
6 EUT C 125, 5.4.2023, s. 80.
7 EUT C 125, 5.4.2023, s. 463.
8 EUT C 149, 28.4.2023, s. 15.
9 EUT C 149, 28.4.2023, s. 22.
10 EUT C 161, 5.5.2023, s. 10.

enligt villkorlighetsförordningen och läget beträffande Ungerns återhämtnings- och resiliensplan[1] ,

– med beaktande av sin resolution av den 30 mars 2023 om 2022 års rapport om rättsstatsprincipen – Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i EU[2] ,

– med beaktande av sin resolution av den 18 april 2023 om de interinstitutionella förbindelserna mellan EU och Europarådet[3] ,

– med beaktande av sin resolution av den 28 februari 2024 om 2023 års rapport från kommissionen om rättsstatsprincipen[4] ,

– med beaktande av sin resolution av den 29 februari 2024 om fördjupad integration i EU inför framtida utvidgningar[5] ,

– med beaktande av sin resolution av den 1 juni 2023 om åsidosättanden av rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna i Ungern och frysta EU-medel[6],

– med beaktande av rapporten av sin undersökningskommitté för utredning av användningen av Pegasus och liknande spionprogram (PEGA) samt av sin rekommendation av den 15 juni 2023 till rådet och kommissionen efter undersökningen av påstådda överträdelser och missförhållanden vid tillämpningen av unionsrätten i fråga om användningen av Pegasus och liknande spionprogram[7],

– med beaktande av sin resolution av den 11 juli 2023 om vallagen, undersökningskommittén och rättsstatsprincipen i Polen[8],

– med beaktande av sin resolution av den 19 oktober 2023 om rättsstatsprincipen i Malta: sex år efter mordet på Daphne Caruana Galizia och behovet av att skydda journalister[9],

---

1 EUT C 167, 11.5.2023, s. 74.
2 EUT C 341, 27.9.2023, s. 2.
3 EUT C, C/2023/442, 1.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj.
4 EUT C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj.
5 EUT C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
6 EUT C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.
7 EUT C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
8 EUT C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
9 EUT C, C/2024/2656, 29.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2656/oj.

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 6 december 2023 *Inget rum för hat: ett Europa enat mot hat* (JOIN(2023)0051),

– med beaktande av sin resolution av den 18 januari 2024 om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen 2022 och 2023[1] ,

– med beaktande av sin resolution av den 18 januari 2024 om utökande av förteckningen över EU-brott till hatpropaganda och hatbrott[2] ,

– med beaktande av sin resolution av den 24 april 2024 om de pågående utfrågningarna inom ramen för artikel 7.1 i EU-fördraget angående Ungern för att stärka rättsstaten och konsekvenserna för budgeten[3] ,

– med beaktande av avslutandet av förfarandet enligt artikel 7 i EU-fördraget avseende Polen, som kommissionen tillkännagav den 29 maj 2024, på grund av de åtgärder Polen vidtagit för att återställa efterlevnaden av EU:s rättsstatsnormer,

– med beaktande av Europarådets parlamentariska församlings resolution 2262 (2019) av den 24 januari 2019 om främjande av rättigheter för personer som tillhör nationella minoriteter,

– med beaktande av rekommendationerna och rapporterna från kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter, högkommissarien för nationella minoriteter, representanten för mediefrihet och andra organ vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), av samarbetet mellan Europeiska unionen och OSSE om demokratisering, institutionsuppbyggnad och mänskliga rättigheter och OSSE:s årliga rapport om hatbrott, i vilken de deltagande staterna har åtagit sig att anta lagstiftning som föreskriver påföljder som tar hänsyn till hatbrottens allvarsgrad, att åtgärda underrapportering och att införa eller vidareutveckla kapacitetsuppbyggande verksamhet för tjänstemän inom brottsbekämpning, åklagarväsendet och rättsväsendet för att förebygga, utreda och lagföra hatbrott,

– med beaktande av Europeiska revisionsrättens särskilda rapporter av den 17 december 2024 om efterlevnaden av EU-rätten (28/2024), av den 22 februari 2024 om rättsstatsprincipen i EU (03/2024), av den 10 januari 2022 om EU-stöd för rättsstaten på västra Balkan (01/2022) och av översikten av den 28 februari 2024 om

---

1 EUT C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.

2 EUT C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.

3 Antagna texter, P9_TA(2024)0367.

kommissionens rapportering om rättsstatsprincipen (02/2024), och av rekommendationerna i dessa,

– med beaktande av de politiska riktlinjerna för nästa Europeiska kommission 2024–2029, som lades fram för parlamentet den 18 juli 2024 av Ursula von der Leyen, kandidat till befattningen som kommissionens ordförande,

– med beaktande av Eurobarometerundersökningarna om korruption 2024, som visar att korruption fortfarande är ett allvarligt problem för medborgare och företag i EU,

– med beaktande av återkopplingsrapporter, uppdragsrapporter, skriftliga frågor och svar från gruppen för övervakning av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter[1],

– med beaktande av artikel 55 i arbetsordningen,

– med beaktande av yttrandet från utskottet för utrikesfrågor,

– med beaktande av yttrandet från utskottet för rättsliga frågor,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (A10-0100/2025), och av följande skäl:

A. Unionen bygger på de gemensamma värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget: respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter – värden som är gemensamma för EU:s medlemsstater och återspeglas i stadgan samt fastslås i internationella människorättsfördrag. Stadgan är en del av EU:s primärrätt. Demokrati, rättsstaten och grundläggande rättigheter är ömsesidigt förstärkande värden. Om de undergrävs uppstår ett systemhot mot fri- och rättigheterna för alla som bor i EU.

B. Det framgår av artikel 49 i EU-fördraget, som ger varje europeisk stat möjlighet att ansöka om att bli medlem i Europeiska unionen, att unionen består av stater som frivilligt har förbundit sig att följa de gemensamma värden som avses i artikel 2 i EU-fördraget, som respekterar dessa värden och som åtar sig att främja dem. Unionsrätten bygger således på den grundläggande premissen att varje medlemsstat delar nämnda värden med alla andra medlemsstater och erkänner att de andra medlemsstaterna delar dessa värden med den. Denna premiss innebär och motiverar att det

---

[1] För all övervakningsverksamhet från gruppen för övervakning av demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter, se https://www.europarl.europa.eu/committees/sv/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

råder ett ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna om att dessa värden kommer att erkännas och att den unionsrätt genom vilken de genomförs kommer att iakttas[12]. Medlemsstaterna är skyldiga att säkerställa att skyddet av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget inte på något vis försämras.

C. Civilsamhällesorganisationer, rättssamfundet, föreningar, oberoende medier och gräsrotsrörelser förblir hörnstenen i rättsstaten eftersom de främjar transparens, ansvarsskyldighet och medborgardeltagande i de demokratiska processerna. Dessa aktörer har varit avgörande för att slå vakt om domstolsväsendets oberoende, yttrandefriheten och andra konstitutionella värden. Deras verksamhet underkastas ofta ökande politiska och rättsliga begränsningar.

D. Principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 i EU-fördraget ålägger unionen och medlemsstaterna att respektera och bistå varandra när det gäller att fullgöra de skyldigheter som följer av fördragen, och medlemsstaterna är skyldiga att vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter som följer av fördragen eller av unionens institutioners akter fullgörs. Medlemsstaterna bör avstå från varje åtgärd som kan äventyra fullgörandet av unionens mål.

E. I en nyligen genomförd Eurobarometerundersökning ansåg 74 procent av de svarande att EU spelar en viktig roll för att upprätthålla rättsstatens principer. 89 procent ansåg att det är viktigt att alla medlemsstater respekterar EU:s grundläggande värden. I det nuvarande globala ekonomiska och politiska sammanhanget är det av största vikt att stärka medborgarnas förtroende för rättsstaten och demokratiernas motståndskraft på EU-nivå.

F. Anslutningen till EU måste alltid vara ett meritbaserat förfarande inom vilket det sker en bedömning av huruvida kandidater uppfyller Köpenhamnskriterierna, i synnerhet kriterierna om att garantera full respekt för de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstaten, i syfte att säkerställa att EU:s utvidgning snarare stärker än försvagar EU och dess inre marknad. Den främsta rollen för instrumentet för stöd inför anslutningen som EU-instrument är att i kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna främja rättsstaten, demokratin och de mänskliga rättigheterna, inbegripet genom att stärka demokratiska institutioner och civilsamhällesorganisationer, men även att sörja för framsteg i fråga om god samhällsstyrning och bekämpning av korruption, främja och skydda icke-diskriminering och jämställdhet och förstärka kapaciteten för att förebygga och lösa konflikter.

---

1 Domstolens yttrande 2/13 av den 18 december 2014, ECLI:EU:C:2014:2454, punkt 168.

2 Domstolens dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punkt 42.

Domstolsväsendets oberoende

1. Europaparlamentet understryker att ett rättvist och tillgängligt rättsväsen är en grundläggande rättsstatlig princip som kräver ett oberoende domstolsväsen. Parlamentet upprepar att tillgång till rättslig prövning är avgörande för att medborgarna ska kunna utöva sina rättigheter, motverka diskriminering och hålla beslutsfattarna ansvariga.

2. Europaparlamentet påminner om att de nationella rättssystemen i medlemsstaterna, kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna måste vara robusta, med tanke på att kommissionen förlitar sig på att nationella rättsliga myndigheter ser till att EU-rätten efterlevs, och att de är grundläggande för det rättsliga samarbetet i hela EU och för främjandet av ömsesidigt förtroende. Parlamentet noterar med oro att vissa domstolsväsen visserligen kan förefalla robusta i teorin, men att detta inte alltid stämmer med verkligheten.

3. Europaparlamentet betonar vikten av domares opartiskhet. Parlamentet påminner om att beslut om tillsättning och befordran av domare måste fattas enbart på grundval av deras kvalifikationer och inte får påverkas av politiska eller personliga överväganden, eftersom domarna är avgörande för att slå vakt om domstolsväsendets oberoende. Parlamentet påminner om att kriterierna för nomineringar och utnämningar till höga befattningar inom domstolsväsendet måste vara helt transparenta.

4. Europaparlamentet understryker den viktiga roll som nationella domstolsråd spelar för att skydda domstolsväsendets oberoende. Parlamentet anser att de reformer som håller på att antas i olika medlemsstater måste utvärderas, och vill se att organens sammansättning och funktion anpassas till de normer som fastställts av kommissionen och Europarådet och som har godkänts av EU-domstolen. Parlamentet uppmanar kommissionen att i sina framtida rapporter om rättsstatens principer särskilt fokusera på rollerna, strukturerna och funktionssätten hos medlemsstaternas nationella domstolsråd som en del av sin bedömning av domstolsväsendets oberoende.

5. Europaparlamentet påpekar att åklagarmyndigheten är avgörande för en medlemsstats förmåga att bekämpa brottslighet och korruption. Parlamentet beklagar all statlig eller politisk inblandning i korruptionsutredningar och påminner om att ingen står över lagen. Parlamentet fördömer missbruk av domstolsväsendet för politiska ändamål, såsom förföljelse av politiska motståndare och inblandning i korruptionsutredningar. Parlamentet betonar att såväl politiskt motiverade åtal och amnesti som benådningar som drivs av politiska intressen undergräver allmänhetens förtroende för konstitutionella principer och EU-normer. Parlamentet påminner om vikten av att garantera åklagarmyndigheters självständighet och oberoende för att förhindra all politisk inblandning i deras arbete. Parlamentet framhåller att transparenta utnämningsförfaranden för åklagare spelar en central roll när det gäller att upprätthålla allmänhetens förtroende för straffrättskipningen. Parlamentet framhåller sin oro över upprepade angrepp på domare och åklagare som bedriver högprofilerade politiska utredningar i samband med korruptionsärenden och maktmissbruk gentemot politiska motståndare.

6. Europaparlamentet begär att disciplinära förfaranden mot domare och åklagare ska hanteras av oberoende organ som är fria från politiskt inflytande och att systemet med disciplinära förfaranden vid behov ska reformeras så att inte politiska myndigheter kan utnyttja det för att kontrollera domstolsväsendet.

7. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att utöva ständig tillsyn och säkerställa att domare och åklagare förblir oavhängiga de myndigheter som ansvarar för att utnämna eller återutnämna dem. Parlamentet uppmanar kommissionen att proaktivt övervaka och snabbt reagera när det finns risker för tillbakagång för rättsstatligheten i fråga om domstolsväsendets oberoende och tillgång till rättslig prövning, i linje med principen om upprätthållande av skyddsnivån, såsom nyligen klargjorts i EU-domstolens rättspraxis.

8. Europaparlamentet noterar att kommissionen har konstaterat att det föreligger strukturella utmaningar när det gäller att förbättra domstolsväsendenas effektivitet, tillgänglighet och kvalitet i vissa medlemsstater[1], kandidatländer och potentiella kandidatländer. Parlamentet noterar att kommissionen har konstaterat att flera medlemsstater har avsatt ytterligare resurser för att stärka motståndskraften i sina domstolsväsen och säkerställa snabba avgöranden av mål och minska eftersläpning, medan lönenivåerna i andra medlemsstater fortfarande utgör utmaningar, vilket ofta leder till personalbrist och lediga tjänster. Parlamentet konstaterar att underfinansiering och underbemanning kan undergräva domstolsväsendenas tillgänglighet och effektivitet och därmed

---

1 COM(2024)0800, bilaga med rekommendationer, s. 1, 9, 11, 19 och 24.

urholka förtroendet för rättsstatens principer. Parlamentet betonar därför att skälig ersättning är avgörande för att locka till sig och behålla kvalificerad personal inom domstolsväsendet. Parlamentet är fast övertygat om att utbildning är en nyckelfaktor som garanterar domarnas oberoende samt domstolsväsendets kvalitet och effektivitet. Parlamentet konstaterar att en viktig aspekt av rättsstaten och rättvisa förfaranden är att rättsliga förfaranden genomförs inom rimlig tid. Parlamentet noterar i detta sammanhang att resultattavlan för rättskipningen visar på betydande skillnader inom EU:s rättsliga område.

9. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att se till att domare ges utbildningsmöjligheter. Parlamentet är fast övertygat om att utbildning bör vara tvärvetenskaplig, med ett särskilt fokus på jämställdhet. Parlamentet upprepar att tillräckliga resurser, däribland finansiering, infrastruktur och kvalificerad personal, är avgörande för domstolsväsendets effektivitet och tillgänglighet. Parlamentet erkänner den roll som domstolspersonal, inbegripet notarier, spelar i många medlemsstater. Parlamentet uppmanar alla medlemsstater att följa upp korruptionsärenden inom rimlig tid för att förhindra att invånarna får uppfattningen att straffrihet råder. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att dra nytta av de möjligheter som digitaliseringen erbjuder för att förenkla förfaranden och processer, förbättra effektiviteten och tillgängligheten, spara tid och minska lagringskostnader.

10. Europaparlamentet betonar hur viktigt det är med oberoende domstolsväsen och tillgång till kostnadsfri rättshjälp för att säkerställa lika tillgång till rättslig prövning. Parlamentet upprepar att tillräckliga resurser, däribland infrastruktur och personal, är avgörande för att förbättra domstolsväsendena. Parlamentet rekommenderar medlemsstaterna att vidta konkreta åtgärder för att förbättra tillgången till rättslig prövning för marginaliserade och utsatta grupper, bland annat genom förbättrade rättshjälpssystem och åtgärder för att avhjälpa språkbarriärer och digitala klyftor.

11. Europaparlamentet påminner om att det i kommissionens rapport om rättsstatens principer för 2024 anges att allvarliga farhågor kring domstolsväsendets oberoende och det politiska inflytandet över åklagarmyndigheten i Ungern kvarstår, med risk för otillbörlig inblandning i enskilda fall, samt att domarnas yttrandefrihet fortfarande utsätts för påtryckningar och att smutskastningskampanjer mot domare fortsätter i medierna.

12. Europaparlamentet välkomnar EU-domstolens centrala roll när det gäller att upprätthålla rättsstatens principer i hela EU. Parlamentet stöder ytterligare initiativ för att öka EU-domstolens resurser och kapacitet, så att den effektivt kan gripa sig an ytterligare problem på rättsstatsområdet. Parlamentet upprepar att nationella domstolar, i enlighet med artikel 19 i EU-fördraget och artikel 267 i EUF-fördraget, inte får hindras från att utnyttja möjligheten att be EU-

domstolen om ett förhandsavgörande. Parlamentet uppmanar kommissionen att systematiskt kontrollera detta inom ramen för den årliga rapporten om rättsstatens principer och att inleda överträdelseförfaranden när nationella domare stöter på hinder i detta avseende.

13. Europaparlamentet noterar trenden med selektivt, försenat eller uteblivet verkställande av EU-domstolens och Europadomstolens domar i vissa medlemsstater och begär att de verkställs skyndsamt och effektivt. Parlamentet betonar att medlemsstaterna och EU-institutionerna systematiskt måste integrera och verkställa EU-domstolens senaste rättspraxis för att upprätthålla rättsstatens principer och säkerställa enhetlig tillämpning av EU-rätten. Parlamentet efterlyser snabb anpassning av nationell lagstiftning och institutionella ramar för efterlevnad av rättsliga avgöranden.

14. Europaparlamentet upprepar sitt starka stöd för Internationella domstolen och Internationella brottmålsdomstolen (ICC) som nödvändiga, oberoende och opartiska rättsliga institutioner i denna svåra tid för den internationella rättsskipningen. Parlamentet påminner om att Internationella domstolens beslut, som är rättsligt bindande, måste verkställas till fullo. Parlamentet uppmanar unionen, dess medlemsstater, kandidatländer och potentiella kandidatländer att fortsätta att stödja Internationella brottmålsdomstolen.

15. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen att i egenskap av fördragens väktare ta sitt ansvar för att kontrollera efterlevnaden av EU:s grundläggande värden, inbegripet dem i artikel 2 i EU-fördraget och i EU:s primärrätt, i stället för att enbart förlita sig på att medborgarna själva vänder sig till domstol för att se till att unionsrätten tillämpas. Parlamentet betonar att uteblivet verkställande av nationella och internationella domar strider mot rättsstatens principer, riskerar att lämna människor utan rättsmedel och kan skapa uppfattningen bland allmänheten att domar kan ignoreras, vilket undergräver det allmänna förtroendet för att de domar som avkunnas är rättvisa Parlamentet framhåller EU-domstolens och Europadomstolens grundläggande roll när det gäller att säkerställa efterlevnad av lag och rätt och garantera en enhetlig tillämpning av lag och rätt. Parlamentet föreslår att det fastställs tydliga tidsfrister för verkställandet av rättsliga avgöranden och detaljerade övervakningsplaner för verkställandet av icke verkställda domar. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att vid behov inleda överträdelseförfaranden och föreslå interimistiska åtgärder. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att skyndsamt verkställa domar från EU-domstolen och Europadomstolen som inte ännu verkställts och föreslår att det inrättas en enhet för övervakning av verkställigheten av EU-domstolens och Europadomstolens domar om demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter i EU-länderna, och att man till fullo integrerar denna övervakningsenhets slutsatser i den årliga rapporten om rättsstatens principer.

Parlamentet rekommenderar i synnerhet kommissionen att vidta åtgärder när det gäller underlåtenhet att verkställa domstolens domar i enlighet med artikel 260.2 i EUF-fördraget och att tillämpa villkorlighetsförordningen i fall av bristande efterlevnad av EU-domstolens och Europadomstolens domar då den konstaterade överträdelsen påverkar eller riskerar att påverka unionens budget eller ekonomiska intressen. Parlamentet betonar att systematisk bristande efterlevnad av EU-rätten måste vara förenat med konkreta ekonomiska sanktioner för att säkerställa verklig avskräckande verkan. Parlamentet uppmanar kommissionen att bedöma huruvida förseningar eller bristande efterlevnad av sådana avgöranden motiverar överträdelseförfaranden enligt artikel 258 i EUF-fördraget. Parlamentet uppmanar kommissionen att systematiskt analysera data om bristande efterlevnad med landspecifika synpunkter från FN:s konventionsorgan.

16. Europaparlamentet välkomnar att direktivet om brottsoffers rättigheter[1] ses över för att undanröja rättsliga brister och säkerställa att brottsoffer får tillgång till rättslig prövning och stöd. Parlamentet uppmanar rådet att inkludera så mycket som möjligt från parlamentets mandat, såsom bestämmelser som säkerställer brottsoffrens rätt till omprövning av beslut i straffrättsliga förfaranden, tillgång till rättsmedel och rättvis ersättning samt omfattande stödtjänster, särskilt för dem som befinner sig i utsatta situationer. Parlamentet betonar vikten av effektiv datainsamling, av att förbättra resurstilldelningen för stöd till brottsoffer och av att skydda brottsoffrens integritet och personuppgifter för att förhindra sekundär viktimisering och säkerställa att brottsoffer, inbegripet papperslösa migranter och asylsökande, tryggt kan anmäla brott. Parlamentet förväntar sig att medlagstiftarna antar lösningar som utgår från brottsoffrens behov.

17. Europaparlamentet erkänner brottsbekämpningens viktiga roll för att upprätthålla rättsstatens principer och skydda de grundläggande rättigheterna. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att säkerställa att polis och andra brottsbekämpande myndigheter förses med tillräcklig finansiering och utbildning och tillräckliga resurser. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att beakta Europarådets yrkesetiska kod för polisen i detta avseende. Parlamentet betonar att all användning av våld måste vara strikt nödvändig, proportionerlig och föremål för tydliga skyddsåtgärder. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att införa riktlinjer för att urval, testning och provning av tjänstevapen som används inom brottsbekämpning sker på ett transparent, oberoende och samstämt sätt, på grundval av FN:s normer, rekommendationer och vägledande principer.

---

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (EUT L 315, 14.11.2012, s. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).

Parlamentet noterar att man vid denna bedömning bör säkerställa att denna sorts vapen överensstämmer med internationell människorättslagstiftning och internationella människorättsnormer, innan de väljs ut och börjar användas. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att grundligt utreda alla fall av överdrivet våld och diskriminerande behandling från brottsbekämpande myndigheters sida.

18. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att i framtida rapporter om rättsstatens principer inkludera fängelseförhållanden som en rättsstatsfråga, mot bakgrund av den allvarliga och växande oron i Europa i fråga om överbeläggning, bristfälliga levnadsvillkor och den oroväckande självmordsfrekvensen i fängelserna.

19. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att ägna särskild uppmärksamhet åt att analysera den processuella rättvisan i syfte att identifiera styrkor, luckor, skillnader och bästa praxis när det gäller att säkerställa öppenhet, effektivitet och rättvis behandling i arbetet med att stärka den administrativa rättvisan i hela EU, som ett sätt att säkerställa offentliga myndigheters ansvarsskyldighet.

Ramen för korruptionsbekämpning

20. Europaparlamentet betonar att rättsstatens principer förutsätter att personer som innehar offentliga ämbeten varken agerar godtyckligt eller missbrukar sin makt för personlig vinning. Parlamentet understryker att regeringar bör anta lagar i allmänhetens intresse och inte i enskilda personers intresse.

21. Europaparlamentet upprepar att korruption är ett allvarligt hot mot demokratin, de grundläggande rättigheterna och rättsstaten i medlemsstaterna, kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna. Parlamentet understryker att korruption urholkar medborgarnas förtroende för de offentliga institutionerna. Parlamentet beklagar djupt att 2024 års Eurobarometerundersökning om korruption visar på att medborgare och företag i EU fortsätter att se korruption som ett allvarligt problem: 60 procent av européerna anser att korruptionen är utbredd i deras land, 65 procent anger att korruptionsärenden på hög nivå inte utreds i tillräcklig grad och 41 procent anger att korruptionsnivån har ökat. Parlamentet betraktar detta som en uppmaning till EU att öka sina ansträngningar för att bekämpa korruption.

22. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till kommissionen att omedelbart slutföra förhandlingarna om EU:s medlemskap i Europarådets grupp av stater mot korruption (Greco). Parlamentet konstaterar att detta medlemskap kommer att säkerställa större transparens, ansvarsskyldighet och effektivitet i förvaltningen av EU-medel, lagstiftningsprocessen och EU-institutionernas arbete, och

begär att även EU-institutionerna ska täckas i den årliga rapporten om rättsstatens principer.

23. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till alla medlemsstater att anta en uppförandekod för domare i överensstämmelse med Grecos rekommendationer och med beaktande av de uppförandekoder som gäller vid Europadomstolen och EU-domstolen. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att inrätta oberoende mekanismer för att utreda påstådda överträdelser av uppförandekoden och andra lagar, att förbättra offentliggörandet av och insynen i intressekonflikter och mottagna gåvor inom domstolsväsendet samt att ta sig an svängdörrsproblematik.

24. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna, kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna och EU-institutionerna att öka transparensen och ansvarsskyldigheten inom den offentliga sektorn genom att stärka regelverken och regleringsprocesserna för korruptionsbekämpning och behörighetskonflikt, i syfte att säkerställa effektiv utredning och lagföring av korruptionsärenden, även vid korruptionsärenden på hög nivå (t.ex. med kopplingar till offentliga upphandlingar eller högriskområden såsom hamnar eller landgränser), stärka tillsynsmekanismer samt tillsynsorgans och befintliga byråers oberoende och funktion, främja skyddet för visselblåsare, förbättra regelverken för integritet och genomdriva lagstiftning. Parlamentet beklagar bristen på betydande framsteg och betonar att fällande domar och avskräckande påföljder behövs för att visa verkligt engagemang för bekämpningen av korruption. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att säkerställa transparens och ansvarsskyldighet när det gäller lobbyverksamhet, bland annat genom att inrätta eller förbättra obligatoriska lobbyregister och mekanismer för lagstiftningsfotavtryck som spårar inverkan av lobbyverksamhet på lagstiftningsprocesserna.

25. Europaparlamentet konstaterar att Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) spelar en viktig roll för att skydda rättsstaten och bekämpa korruption i hela EU. Parlamentet uppmuntrar kommissionen att noga övervaka nivån av medlemsstaternas samarbete med Eppo. Parlamentet stöder stärkta övervaknings- och samordningsbefogenheter för Eppo så att myndigheten bättre kan bekämpa korruption i medlemsstaterna. Parlamentet uppmanar kommissionen att i enlighet med artikel 86.4 i EUF-fördraget föreslå en utvidgning av Eppos mandat för att förhindra såväl kringgående av EU:s restriktiva åtgärder som gränsöverskridande miljöbrott, och att påskynda översynen av Eppo-förordningen[1] och direktivet om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som

---

[1] Rådets förordning (EU) 2017/1939 av den 12 oktober 2017 om genomförande av fördjupat samarbete om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten (EUT L 283, 31.10.2017, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj).

riktar sig mot unionens finansiella intressen[1], i syfte att skydda och klargöra Eppos primära behörighet när det gäller korruptionsbrott som skadar EU:s finansiella intressen eller som begås av EU-tjänstemän.

26. Europaparlamentet uppmanar med kraft alla medlemsstater som ännu inte har anslutit sig till Eppo att göra det för att effektivisera bekämpningen av korruption, särskilt när det gäller skyddet av EU-medel. Parlamentet uppmanar alla kandidatländer och potentiella kandidatländer att inrätta en ram för ett effektivt samarbete med Eppo.

27. Europaparlamentet uppmanar EU-organ som Europol, Eurojust, revisionsrätten, Eppo och Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) att förbättra sitt samarbete när det gäller bekämpandet av korruption och bedrägerier mot EU:s finanser.

28. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att öka transparensen och ansvarsskyldigheten för all sin kommunikation, sina besök och möten, särskilt med nationella aktörer på hög nivå.

29. Europaparlamentet välkomnar kommissionens förslag till direktiv om bekämpande av korruption, där definitionen av korruptionsbrott inom den offentliga och den privata sektorn och därmed sammanhängande påföljder harmoniseras. Parlamentet noterar med tillfredsställelse att direktivet om bekämpande av korruption innefattar förebyggande åtgärder, bl.a. om otillåten politisk finansiering och om utbildning, såsom verkningsfulla regler för offentliggörande och hantering av intressekonflikter, öppen tillgång till information och verkningsfulla regler som reglerar samverkan mellan den privata och den offentliga sektorn. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att också införa verkningsfulla regler för att ta itu med svängdörrsproblematik, fastställa uppförandekoder för offentliga tjänstemän, fastställa ett offentligt lagstiftningsfotavtryck och säkerställa transparens i finansieringen av kandidaturer för valda offentliga tjänstemän och politiska partier. Parlamentet välkomnar att nästan alla medlemsstater nu har infört strategier för korruptionsbekämpning. Parlamentet beklagar dock att genomförandet och effektiviteten varierar. Parlamentet uppmanar de medlemsstater som ännu inte har gjort det att med deltagande av civilsamhället utarbeta och genomföra robusta och verkningsfulla strategier för korruptionsbekämpning. Parlamentet understryker vikten av att identifiera, informera, företräda och samordna dem som drabbas av korruption. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att skydda dem som drabbas av korruption och se till att deras

---

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen (EUT L 198, 28.7.2017, s. 29 http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj).

synpunkter och farhågor framförs och beaktas i lämpliga skeden av de straffrättsliga förfarandena. Parlamentet uppmanar också medlemsstaterna att säkerställa att de som drabbas av korruption har rätt till adekvat och proportionell ersättning.

30. Europaparlamentet uppmanar alla EU:s institutioner, organ och byråer att stärka sina åtgärder mot korruption när det gäller offentliggörande och hantering av intressekonflikter, öppen tillgång till information, regler om samverkan mellan EU:s institutioner, organ och byråer och den privata sektorn, svängdörrsproblematik och uppförandekoden för offentliga tjänstemän. Parlamentet anser att ledamöter av Europaparlamentet under sin mandattid inte bör ägna sig åt avlönade bisysslor med anknytning till vinstdrivande organisationer eller företag som försöker påverka EU:s beslutsfattande.

31. Europaparlamentet framhåller den avgörande roll som visselblåsare spelar när det gäller att avslöja korruption och främja transparens inom både den offentliga och den privata sektorn. Parlamentet betonar att visselblåsare måste skyddas från repressalier och trakasserier. Parlamentet efterlyser att oberoende och autonoma myndigheter med ansvar för att skydda visselblåsare stärks ännu mer och ytterligare integreras i bredare nationella ramar för korruptionsbekämpning för att säkerställa en enhetlig och robust strategi för bekämpande av korruption i alla medlemsstater.

Mediepluralism och mediefrihet

32. Europaparlamentet välkomnar initiativ för att främja fria, oberoende och pluralistiska medier och en säker och gynnsam miljö för journalister, såsom den europeiska mediefrihetsförordningen[1], som parlamentet anser bör genomföras snabbt. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna, kandidatländer och potentiella kandidatländer att förbättra insynen i fördelningen av statlig reklam online och offline och att följa rekommendationerna i kommissionens rekommendation (EU) 2021/1534 av den 16 september 2021 om säkerställande av journalisters och andra mediearbetares skydd, säkerhet och egenmakt i Europeiska unionen. Parlamentet uppmanar kommissionen att ge medlemsstaterna det stöd de behöver för att införliva mediefrihetsförordningen i nationell lagstiftning och att övervaka genomförandet, särskilt i medlemsstater som rankas lågt i frihetsindex. Parlamentet understryker att den europeiska mediefrihetsförordningen är en viktig milstolpe för att skydda

---

[1] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1083 av den 11 april 2024 om fastställande av en gemensam ram för medietjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiv 2010/13/EU (europeisk mediefrihetsförordning) (EUT L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

oberoendet, mångfalden och integriteten i medielandskapet i hela unionen.

33. Europaparlamentet uttrycker djup oro över det ökande antalet attacker mot journalister och utgivare, som drabbar kvinnor i oproportionerlig grad. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna samt kandidatländer och potentiella kandidatländer att säkerställa journalisters säkerhet och skydd, inbegripet undersökande journalister och faktagranskare, som är särskilt utsatta. Parlamentet framhåller att de vanligaste formerna av hot är verbala angrepp, trakasserier på nätet, hotelser via sociala medier och e-post samt juridiska hot, inbegripet fall som omfattas av direktivet om munkavleprocesser (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt)[1] samt fall av stalkning och personliga trakasserier.

34. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att till fullo genomföra direktivet om munkavleprocesser och kommissionens rekommendation (EU) 2022/758 av den 27 april 2022 om skydd för journalister och människorättsförsvarare som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade rättsprocesser och rättegångsmissbruk[2] samt att anta omfattande nationella åtgärder mot munkavleprocesser för att skydda journalister och stödja dem som är utsatta för hotelser, förtal och inskränkningar i utövandet av sitt yrke. Parlamentet rekommenderar att medlemsstaterna vid införlivandet av direktivet utvidgar tillämpningen till att även omfatta nationella fall, eftersom de flesta munkavleprocesser sker på nationell nivå. Parlamentet uppmanar kommissionen att lägga fram förslag för att även munkavleprocesser som inte omfattas av det nuvarande direktivet ska kunna hanteras.

35. Europaparlamentet anser att särskilda försvårande omständigheter bör införas i straffrätten för brott som begås mot journalister och som motiveras av eller har samband med deras yrkesutövning.

36. Europaparlamentet uppmanar med kraft medlemsstaterna, kandidatländerna och potentiella kandidatländer att värna och främja mediefrihet och mediepluralism, säkerställa transparent tilldelning av offentliga medel, förhindra koncentration av medieägande, skydda redaktionellt oberoende och bekämpa desinformation, särskilt genom robusta lagar såsom bestämmelser om insyn i medieägande, samt oberoende tillsynsmyndigheter. Parlamentet understryker den viktiga roll som public service-medier

---

1 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1069 av den 11 april 2024 om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt) (EUT L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

2 EUT L 138, 17.5.2022, s. 30., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj.

spelar. Parlamentet välkomnar initiativ på nationell nivå för att skapa ett medieregister med offentlig information om ägande och reklaminvesteringar i syfte att säkerställa transparens, opartiskhet och verifierbarhet. Parlamentet uppmanar också medlemsstaterna att säkerställa tillräcklig, hållbar och förutsebar finansiering och budgetstabilitet på grundval av transparenta och objektiva kriterier för public service-medier. Parlamentet rekommenderar att det inrättas en särskild EU-fond för mediefrihet till stöd för oberoende journalistik och lokala medier.

37. Europaparlamentet fördömer spridningen av hatpropaganda, inbegripet i traditionella medier och sociala medier, eftersom den utgör ett allvarligt hot mot demokratin och rättsstaten. I enlighet med sin resolution av den 18 januari 2024 om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen efterfrågar parlamentet en striktare efterlevnad av medielagstiftningen för att bekämpa hatpropaganda och säkerställa att medielandskapet är diversifierat och inkluderande. Parlamentet understryker att prominenta offentliga personer och politiker måste föregå med gott exempel och säkerställa att debattklimatet präglas av respekt. Parlamentet påminner om att yttrandefriheten är ett grundläggande värde i demokratiska samhällen och inte bör begränsas utan grund. Parlamentet påminner vidare om att all lagstiftning om hatpropaganda och hatbrott bör grundas på principerna om nödvändighet och proportionalitet. Parlamentet understryker att yttrandefriheten måste utövas inom ramen för lagen och i överensstämmelse med artikel 11 i stadgan och att den inte bör utnyttjas för att skydda hatpropaganda och hatbrott.

38. Europaparlamentet konstaterar att människor upplever en urholkning av demokratin, som underblåses av felaktig information och desinformation, och att spridningen av falsk information via sociala medier skulle kunna medföra att den allmänna respekten för rättsstaten urholkas. Parlamentet uppmanar de digitala plattformarna att vidta omedelbara åtgärder varvid de säkerställer efterlevnad av de egna normerna och EU:s lagstiftning, inbegripet förordningen om digitala tjänster[1] och konkurrensregler. Parlamentet uppmanar kommissionen att regelbundet bedöma denna efterlevnad och vid behov vidta åtgärder. Parlamentet rekommenderar medlemsstaterna, kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna att utveckla övergripande strategier för att bekämpa desinformation och utländsk inblandning i demokratiska processer, samtidigt som yttrandefriheten och mediepluralismen skyddas.

---

1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster) (EUT L 277, 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

39. Europaparlamentet fördömer statlig kontroll och politisk inblandning i mediernas verksamhet. Parlamentet betonar att medietillsynsmyndigheter genom rättsliga skyddsåtgärder måste ges ett tillräckligt skydd, så att man kan säkerställa deras oberoende och frihet från politiska påtryckningar, och att de ska förfoga över tillräckliga budgetmedel. Parlamentet framhåller betydelsen av oberoende medietillsynsmyndigheter för demokratin.

40. Europaparlamentet uttrycker djup oro över att spionprogram missbrukas och att det inte finns tillräckliga skyddsåtgärder mot olaglig övervakning av journalister. Parlamentet uppmanar kommissionen att genomföra rekommendationerna från parlamentets undersökningskommitté för utredning av användningen av Pegasus och liknande spionprogram om att förbjuda politiskt motiverad övervakning.

41. Europaparlamentet uppmanar med eftertryck medlemsstaterna att se till att införlivandet av direktiv (EU) 2016/343[1] om oskuldspresumtionen inte medför inskränkningar av rätten att rapportera om och informera allmänheten om frågor av allmänt intresse, inbegripet rättsliga utredningar, som inte föreskrivs i direktivet. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att se över och vid behov ändra befintliga nationella bestämmelser som skulle kunna begränsa den journalistiska friheten.

42. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att se till att de nationella samordnare som inrättats inom ramen för förordningen om digitala tjänster har fullständiga befogenheter för utövandet av rollen att underlätta informationsutbyte och samarbete på EU-nivå.

Civilsamhällesorganisationer

43. Europaparlamentet instämmer i kommissionens bedömning att civilsamhällesorganisationer, inbegripet de som förespråkar rättsstatlighet och demokrati, skydd av marginaliserade grupper, miljöskydd och social rättvisa samt människorättsförsvarare, är avgörande för kontroller och motvikter och för skyddet av grundläggande värden och unionsrätten, vilka utgör en av EU:s hörnstenar. Parlamentet uppskattar att civilsamhällesorganisationer och yrkesorganisationer som företräder grupper såsom domare, åklagare och journalister stöder rättsstaten. Parlamentet understryker särskilt vikten av lokala, dynamiska civilsamhällen i kandidatländer och potentiella kandidatländer, vilka spelar en konstruktiv roll i EU-anslutningsprocesserna. Parlamentet bekräftar deras roll som väktare mot kränkningar av rättsstatens principer och

---

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/343 av den 9 mars 2016 om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden (EUT L 65, 11.3.2016, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/343/oj).

deras bidrag till att främja och skydda demokratiska principer. Parlamentet erinrar om behovet av en säker, stödjande och gynnsam miljö för deras arbete.

44. Europaparlamentet framhåller civilsamhällets och oberoende tillsynsorgans roll i att övervaka, kontrollera och främja genomförandet av rekommendationerna i 2024 års rapport om rättsstatens principer. Parlamentet efterlyser en strukturerad ram för civil dialog för att civilsamhällets synpunkter ska beaktas i arbetet med den årliga rapporten om rättsstatens principer, i enlighet med rekommendationerna från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK)[1] och civilsamhällesnätverk[2]. Parlamentet upprepar hur viktigt det är med ett brett samråd när rapporten utarbetas. Parlamentet stöder kommissionens plan att utarbeta en strategi om utrymme för och skydd av civilsamhället och människorättsförsvarare. Parlamentet rekommenderar att EU:s riktlinjer om människorättsförsvarare genomförs fullt ut. Parlamentet uppmanar kommissionen att när så är möjligt genomföra besök på plats i medlemsstaterna snarare än virtuella besök, eftersom besök på plats skulle kunna ge en mer fullständig bild av den lokala situationen och sammanhanget.

45. Europaparlamentet är oroat över att civilsamhällsorganisationer och människorättsförsvarare i allt högre grad drabbas av nya rättsliga restriktioner, brist på finansiering och attacker, vilket undergräver föreningsfriheten, mötesfriheten och yttrandefriheten. Parlamentet noterar med oro att flera medlemsstater samt kandidatländer och potentiella kandidatländer har infört oproportionerliga åtgärder, bland annat överdriven våldsanvändning och frihetsberövande av demonstranter i syfte att hindra människor från att delta i protester i vissa medlemsstater samt preventiva förbud mot offentliga sammankomster på vaga grunder rörande säkerhet. Parlamentet betonar att domstolarna i flera fall har upphävt sådana förbud. Parlamentet fördömer skarpt användningen av lagar om utländska agenter, som kväver oliktänkande, trakasserar civilsamhällesorganisationer och begränsar deras verksamhet, vilket får en hämmande effekt på civilsamhället och människorättsförsvarare. Parlamentet beklagar att inskränkningar av mötes-, yttrande- och föreningsfriheten samt användningen av övervåld ofta i oproportionerligt hög grad drabbar en viss sak eller grupp[3].

46. Europaparlamentet betonar att fredliga sammankomster, förenings- och yttrandefriheten samt friheten för konsten och vetenskapen är

---

1 EESK:s yttrande av den 14 februari 2024, *Att stärka den civila dialogen och deltagandedemokratin i EU: vägen framåt*.

2 Civil Society Europe, *Joint Civil Society Contribution on Civic Space to the 2024 Annual Rule of Law Report*, juni 2024.

3 Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, *Addressing racism in policing*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2024

grundläggande rättigheter som skyddas av internationell rätt och är nödvändiga för demokratin. Parlamentet fördömer det ökade trycket på dessa rättigheter, där så påvisats, och noterar tendensen att begränsa dem. Parlamentet fördömer i detta sammanhang också fall av våld mot ordningsmakten. Parlamentet uppmanar kommissionen att återspegla dessa friheter i den årliga rapporten.

47. Europaparlamentet uttrycker djup oro över det krympande medborgerliga utrymmet och den ökande förföljelsen av civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare i EU, särskilt de som arbetar med antirasism, klimaträttvisa, hbtqi-rättigheter, kvinnors rättigheter och stöd för migranter. Parlamentet noterar att dessa grupper står inför en rad olika hot, bland annat rättsliga och ekonomiska restriktioner, indragen finansiering, smutskastningskampanjer, skrämsel och kriminalisering. Parlamentet fördömer särskilt det ökande förtrycket av klimataktivism i flera medlemsstater, inbegripet missbruket av lagar mot terrorism och organiserad brottslighet och klassificeringen av fredliga klimataktivister som medlemmar av ”kriminella organisationer”. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att inte vidta oproportionerliga rättsliga åtgärder mot sådana aktivister. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att systematiskt övervaka situationen för dessa organisationer i sina rapporter om rättsstatens principer och att utöka den särskilda EU-finansieringen till civilsamhällesaktörer som bekämpar rasism och arbetar med andra grundläggande rättigheter.

48. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att ta upp sådana överträdelser i en särskild pelare i de årliga rapporterna om rättsstatens principer. Parlamentet uppmanar kommissionen att stärka skyddet av civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare genom att inrätta mekanismer för tidig varning, öka insynen i finansieringen för alla aktörer inom ramen för EU:s öppenhetsregister och utöka finansieringen för att stödja civilsamhällesorganisationer så att de kan verka fritt och oberoende.

49. Europaparlamentet uppmanar med kraft medlemsstaterna att skapa en gynnsam miljö för civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare, anta direktivet om munkavleprocesser och genomföra kommissionens rekommendation (EU) 2022/758 för att skydda civilsamhällesorganisationer från rättsliga trakasserier. Parlamentet efterlyser en stärkning av de nationella tillsynsorganens oberoende, med tillräckliga resurser och garantier mot politisk inblandning. Parlamentet uppmuntrar till stöd för civilsamhällesorganisationer i utvecklingen och spridningen av upplysningsinitiativ för att säkerställa att de når brett ut och är tillgängliga.

50. Europaparlamentet anser att kommissionen och medlemsstaterna bör förbättra finansieringsmekanismerna för civilsamhällesorganisationer och initiativ som stärker

domstolsväsendet och upprätthåller domstolarnas oberoende, särskilt genom programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden samt programmet för rättsliga frågor. Parlamentet välkomnar att kommissionen planerar att utarbeta en strategi för att skydda civilsamhället, och påminner samtidigt om att särskild uppmärksamhet bör ägnas åt människorättsförsvarare. Parlamentet uppmanar kommissionen att inbegripa en snabbinsatsmekanism för att stödja hotade civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare inom unionen, med utgångspunkt i modellen för den EU-finansierade mekanismen för människorättsförsvarare, ”Protect Defenders”, som för närvarande endast är inriktad på länder utanför EU. Parlamentet betonar att denna mekanism skulle kunna tillhandahålla resurser för opinionsbildning, rättshjälp och informationskampanjer, samtidigt som det säkerställs att dessa organisationer kan verka utan otillbörliga restriktioner eller trakasserier. Parlamentet vill se en fullständig och konsekvent tillämpning av EU:s riktlinjer om människorättsförsvarare i kandidatländerna och i potentiella kandidatländer. Parlamentet är dock oroat över att civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare i vissa medlemsstater i allt högre grad ställs inför utmaningar med nya rättsliga restriktioner, brist på finansiering, fysiska eller verbala angrepp, den beklagliga acceptansen för sådana metoder och den hämmande verkan som detta får, inbegripet på deras yttrandefrihet i medlemsstaterna[1] och inom EU:s institutioner. Parlamentet anser att civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare har en väsentlig stödjande roll i att övervaka medlemsstaternas efterlevnad av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget.

Likhet och icke-diskriminering inför lagen

51. Europaparlamentet påminner om att medlemsstaternas rättsliga ramar måste bygga på rättslig likabehandling och främja jämlikhet och enskildas rätt till icke-diskriminering i rättsliga förfaranden. Parlamentet betonar att rättsstatens principer och de grundläggande rättigheterna är sammanlänkade och att kränkningar av rättsstatens principer har en omedelbar inverkan på de grundläggande rättigheterna och i oproportionerligt hög grad drabbar kvinnor, minoriteter och utsatta grupper. Parlamentet uppmanar kommissionen att övervaka hur eventuella kränkningar av rättsstatens principer påverkar de grundläggande rättigheterna och att säkerställa att likhet och icke-diskriminering inför lagen för alla skyddas genom användning av alla relevanta instrument, inbegripet överträdelseförfaranden, när så är lämpligt.

52. Europaparlamentet betonar behovet att bekämpa alla typer av diskriminering inför lagen. Parlamentet uttrycker oro över bristen på

---

1 Domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, Drozd mot Polen, 15158/19 av den 6 april 2023, och Mándli m.fl. mot Ungern, 63164/16 av den 26 maj 2020.

framsteg i genomförandet av lagar om jämlikhet och icke-diskriminering i vissa medlemsstater. Parlamentet beklagar att det, trots befintlig EU-lagstiftning såsom direktiv 2000/78/EG[1] om likabehandling, fortfarande finns luckor i den rättsliga ramen och genomförandet, vilket gör att de som har blivit utsatta inte har tillgång till tillräckliga rättsmedel. Parlamentet påminner om att medlemsstaternas rättsliga ramar måste bygga på rättslig likabehandling och främja jämlikhet och enskildas rätt till icke-diskriminering när det gäller rättsmedel. Parlamentet uppmanar kommissionen att ingripa om dessa principer inte respekteras. Parlamentet beklagar djupt kommissionens avsikt att dra tillbaka förslaget till ett övergripande direktiv om likabehandling[2], och uppmanar med kraft rådet att anta direktivet utan ytterligare dröjsmål.

53. Europaparlamentet är bekymrat över att det i kommissionens rapport om rättsstatens principer 2024 konstateras att vissa medlemsstater varken lagför hatbrott på ett effektivt sätt eller ger brottsoffren tillräckligt stöd, vilket undergräver förtroendet för domstolsväsendena och gör att olikheten inför lagen fortsätter. Parlamentet uppmanar rådet att utvidga den nuvarande förteckningen över ”eurobrott” i artikel 83.1 i EUF-fördraget till att omfatta hatbrott och hatpropaganda, och uppmanar kommissionen att lägga fram ett lagstiftningsförslag om hatbrott och hatpropaganda. Parlamentet uppmanar kommissionen att fokusera på hatbrott i sina rapporter om rättsstatens principer och att i detta avseende noga övervaka och registrera hatbrott.

54. Europaparlamentet understryker att könsrelaterat våld, både online och offline, utgör en allvarlig och omfattande lagöverträdelse och en genomgripande kränkning av de grundläggande rättigheterna samt strider mot principen om likhet inför lagen. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att vidta åtgärder mot könsrelaterat våld, både online och offline, inbegripet våld som begås genom användning av digitala plattformar. Parlamentet begär att könsrelaterat våld läggs till i förteckningen över eurobrott, och efterlyser ett lagstiftningsförslag på EU-nivå om bekämpning av våldtäkt på grund av avsaknad av samtycke, även i kandidatländer och potentiella kandidatländer.

55. Europaparlamentet påminner om behovet av tillgång till sexuella och reproduktiva rättigheter samt sexuell och reproduktiv hälsa, och begär att tillgången till säker och laglig abort fastställs i stadgan.

---

1 Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling (EGT L 303, 2.12.2000, s. 16, http://data.europa.eu/eli/dir/2000/78/oj).

2 Förslag till rådets direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning (COM(2008)0426).

56. Europaparlamentet uppmanar alla medlemsstater att skydda hbtqi-personers rättigheter i enlighet med unionsrätten, stadgan och EU-domstolens och Europadomstolens rättspraxis, och påminner om att rättsliga hinder för erkännande av samkönade partnerskap eller föräldraskap över gränserna alltjämt finns i flera medlemsstater. Parlamentet varnar för att sådana metoder inte bara hindrar hbtqi-familjers fria rörlighet inom EU, utan även strider mot rättsstatens principer om icke-diskriminering inför lagen, vilket understryker bristen på enhetligt skydd för hbtqi-personer i alla medlemsstater. Parlamentet uppmanar de medlemsstater som ännu inte har infört ett rättsligt erkännande av samkönade partnerskap att göra detta. Parlamentet uppmanar kommissionen att omarbeta direktiv 2004/38/EG[1] för att inkludera ett uttryckligt gränsöverskridande erkännande av rätten till privatliv och familjeliv, inbegripet föräldraskap för föräldrar av samma kön, mot bakgrund av EU-domstolens senaste avgöranden[2]. Parlamentet betonar att alla barn är lika inför lagen och att medlemsstaterna måste agera för barnets bästa, öka rättssäkerheten och minska diskrimineringen av barn till föräldrar av samma kön. Parlamentet påminner om sin ståndpunkt som stöder erkännandet av föräldraskap i hela EU, oavsett hur ett barn kommer till eller föds, eller vilken typ av familj det har. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att lägga fram en förnyad hbtqi-strategi som till fullo tar itu med utmaningarna i hela Europa. Parlamentet uppmanar kommissionen och rådet att göra skyddet av hbtqi-rättigheter till en övergripande prioritering för alla politikområden. Parlamentet uppmanar kommissionen att lägga fram lämpliga lagstiftningsåtgärder för att säkerställa respekten för dessa principer och att använda sig av överträdelseförfaranden mot medlemsstater. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att lägga fram lagstiftningsförslag för att bekämpa hatbrott och hatpropaganda på grund av könsidentitet, könskarakteristika och sexuell läggning.

57. Europaparlamentet är djupt oroat över de diskriminerande åtgärder som införts i vissa medlemsstater under förevändning att bekämpa ”hbtqi-propaganda” och ”könsideologi”, vilka bidrar till en oroväckande ökning av hatbrott och hatpropaganda som riktar sig mot hbtqi-personer i flera medlemsstater och har en negativ inverkan på barn, familjer och arbetstagare. Parlamentet välkomnar EU-domstolens yttrande av den 5 juni 2025, i vilket den framhåller

---

1 Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, 30.4.2004, s. 77, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2004/38/oj).

2 Domstolens dom av den 5 juni 2018, Coman m.fl., C-673/16, EU:C:2018:385.

uppfattningen att Ungern bryter mot EU-rätten genom att förbjuda eller begränsa tillgången till hbtqi-innehåll. Parlamentet framhåller de negativa konsekvenserna av sådana åtgärder på yttrande- och mötesfriheten för hbtqi-grupper och andra grupper. Parlamentet betonar att dessa åtgärder uppmuntrar till diskriminering av hbtqi-personer och strider mot EU-rätten. Kommissionen uppmanas eftertryckligen att lägga fram ett förslag om ett bindande EU-förbud mot omvändelsemetoder i alla medlemsstater. Parlamentet noterar att både kommissionen och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) under 2024 noterade en oroväckande ökning av hatbrott och hatpropaganda som riktar sig mot hbtqi-personer och andra minoriteter i flera medlemsstater, betonar vikten av hbtqi-personers rätt till självbestämmande och påminner medlemsstaterna om att rätten till självbestämmande är en grundläggande rättighet, i enlighet med rättspraxis. Parlamentet uppmanar därför med kraft alla medlemsstater som ännu inte har sett till att hbtqi-personer har tillgång till rättsligt erkännande av könstillhörighet att göra detta.

58. Europaparlamentet är djupt oroat över och fördömer med kraft den ökande antisemitismen i hela EU. Parlamentet är också djupt oroat och fördömer med kraft ökningen av islamofobi och alla andra former av diskriminering i hela EU, inbegripet våldshandlingar, skrämsel, hatpropaganda och visning av hatsymboler på offentliga platser. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna, kandidatländerna och potentiella kandidatländer att se till att medlemmar av alla minoriteter är lika inför lagen. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att se över lagar och politik för att säkerställa att dessa varken direkt eller indirekt diskriminerar minoriteter, och att se över eventuella diskriminerande rättsliga bestämmelser och författningar. Parlamentet efterlyser fortsatta insatser på både EU-nivå och nationell nivå för att övervaka, förebygga och lagföra relaterade hatbrott och skydda judiska och muslimska grupper från trakasserier och våld.

59. Europaparlamentet betonar att bristen på ansvarsskyldighet i oproportionerligt hög grad påverkar minoritetsgrupper, rättvis politisk representation och ekonomiska möjligheter. Parlamentet efterlyser ökad insyn i offentliga beslutsprocesser för att säkerställa inkluderande och rättvis styrning.

60. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att fullt ut genomföra direktiv (EU) 2024/1500[1] och direktiv (EU) 2024/1499[2], i vilka miniminormer för likabehandlingsorgan fastställs. Parlamentet efterlyser konkreta åtgärder för att garantera likabehandlingsorganens oberoende och säkerställa deras effektivitet när det gäller att främja jämlikhet.

61. Europaparlamentet understryker att tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta i EU, oavsett nationalitet eller födelseort, måste behandlas på ett icke-diskriminerande sätt och åtnjuta rättvis och lika behandling på de områden som anges i befintlig lagstiftning. Parlamentet påpekar att tredjelandsmedborgare, oavsett nationalitet, födelseort eller uppehållsstatus, har rätt att ansöka om internationellt skydd i enlighet med internationell rätt och EU-rätten, där principen om non-refoulement är en integrerad del. Parlamentet uppmanar kommissionen att stödja medlemsstaterna i arbetet med att upprätthålla rättsstatens principer och de grundläggande rättigheter som fastställs i stadgan och i genomförandet av den lagstiftning som antagits av medlagstiftarna. Parlamentet betonar att EU-domstolens och Europadomstolens domar är bindande.

62. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen att säkerställa att den fria rörligheten för personer inom EU, rätten att fritt uppehålla sig och rätten till familjeåterförening respekteras fullt ut på EU:s territorium och att alla medborgare kan åtnjuta lika rättigheter och utöva sina rättigheter fullt ut.

63. Europaparlamentet uppmanar med kraft kommissionen att i den årliga rapporten om rättsstatens principer öka fokus på att stärka kampen mot alla former av diskriminering när det gäller tillgång till rättslig prövning. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att bekämpa diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, nationalitet, politisk åskådning, språk, funktionsnedsättning, ålder, kön, inbegripet könsidentitet och könsuttryck, samt sexuell läggning. Rådet

---

1 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1500 av den 14 maj 2024 om standarder för likabehandlingsorgan på området likabehandling av och lika möjligheter för kvinnor och män i fråga om anställning och yrke och om ändring av direktiv 2006/54/EG och 2010/41/EU (EUT L, 2024/1500, 29.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1500/oj).

2 Rådets direktiv (EU) 2024/1499 av den 7 maj 2024 om standarder för likabehandlingsorgan på området likabehandling av personer oavsett ras eller etniskt ursprung, likabehandling i fråga om anställning och yrke oavsett personers religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuella läggning, likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster och om ändring av direktiven 2000/43/EG och 2004/113/EG (EUT L, 2024/1499, 29.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1499/oj).

uppmanas kraftfullt att nå en överenskommelse om direktiv 2008/0140(CNS)[1]. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att införa nya pelare i den årliga rapporten om rättsstatens principer med fokus på att bekämpa alla former av hat och diskriminering, såsom fastställs i artikel 21 i stadgan, särskilt när det gäller brott som riktas mot minoritetsgrupper och medlemmar av nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt förutsättningarna för civilsamhället i medlemsstaterna. Parlamentet uppmanar kommissionen att uttryckligen kräva att medlemsstaterna samlar in jämförbara och robusta disaggregerade uppgifter om likabehandling för att fullt ut bedöma den strukturella diskrimineringens inverkan på rättsstatligheten. Parlamentet uppmanar kommissionen att ompröva sin ståndpunkt om Minority SafePack-initiativet och att lägga fram lagstiftningsinitiativ för att värna främjandet av minoriteters rättigheter och språkrättigheter. Parlamentet upprepar sin uppmaning till EU att ansluta sig till ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Parlamentet efterlyser närmare band mellan EU och Europarådet när det gäller minoriteters rättigheter, inbegripet med tanke på utvidgningsprocessen.

64. Europaparlamentet betonar att medlemsstaterna måste ta itu med könsklyftan inom domstolsväsendet och andra viktiga demokratiska institutioner. Parlamentet rekommenderar att riktade åtgärder genomförs för att öka kvinnors representation i högre befattningar inom domstolsväsendet och den offentliga förvaltningen.

65. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att inrätta nationella människorättsinstitutioner, i enlighet med FN:s Parisprinciper, för att garantera deras oberoende och säkerställa att de har kapacitet att utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt.

Inre marknaden och rättsstaten

66. Europaparlamentet betonar hur viktig rättsstaten är för att den inre marknaden ska fungera ordentligt, smidigt och effektivt, och bekräftar på nytt att välfungerande och oberoende domstolsväsen, ändamålsenliga regelverk för korruptionsbekämpning och ett starkt skydd av mediefriheten är avgörande för att bibehålla rättvis konkurrens, upprätthålla rättssäkerhet och främja förtroende bland ekonomiska aktörer. Parlamentet understryker att bristande efterlevnad och kringgående av EU-bestämmelser leder till enorma snedvridningar av konkurrensen på den inre marknaden. Parlamentet betonar att pålitliga och stabila rättsstatsstrukturer är viktiga grundpelare för investeringar och handel, som är väsentliga

---

[1] Förslag till rådets direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning (COM(2008)0426).

för konkurrenskraften och därmed för välfärdssystemets och arbetsmarknadens kapacitet i EU.

67. Europaparlamentet betonar att en välfungerande inre marknad är beroende av att principen om ömsesidigt förtroende och erkännande verkligen tillämpas inom både rättsligt och administrativt samarbete. Parlamentet påminner om att ett sådant förtroende endast kan upprätthållas om rättsstaten – såsom också rekommenderas av Venedigkommissionen i dess förteckning över rättsstatskriterier – upprätthålls fullt ut. Parlamentet påpekar att principen om ömsesidigt erkännande bör upphävas vid systemiska överträdelser.

68. Europaparlamentet understryker den negativa ekonomiska inverkan som korruption och svaga domstolsväsen har på investerarnas förtroende och gränsöverskridande samarbete. Parlamentet är bekymrat över att nationella regeringar och institutioner som inte upprätthåller rättsstaten kan tillåta att ett konkurrensbegränsande beteende frodas, eller till och med aktivt uppmuntra det för politisk eller ekonomisk vinning, och på så sätt möjligen skada EU:s ekonomi och undergräva rättvisan på den inre marknaden.

69. Europaparlamentet påminner om att all diskriminering på grund av nationalitet, inom fördragens tillämpningsområde, är förbjuden i enlighet med stadgan, och att etableringsfriheten, friheten att tillhandahålla tjänster och den fria rörligheten för kapital är grundläggande för den inre marknaden. Parlamentet understryker att öppen och dold diskriminering på grund av nationalitet eller, när det rör sig om ett företag, dess säte, är förbjuden enligt bestämmelserna om likabehandling. Parlamentet påminner om sitt fördömande av den rapporterade systemiska diskriminerande, icke-transparenta och orättvisa praxisen mot företag i vissa medlemsstater.

70. Europaparlamentet fördömer den systemiska diskriminerande praxisen i Ungern, inbegripet missbruket av EU-medel till förmån för politiska allierade, överträdelserna av EU:s konkurrensregler och koncentreringen av ägandet av företag till oligarker med band till regeringen. Parlamentet beklagar djupt att EU-medel frigjorts till den ungerska regeringen trots fortgående brister i domstolsväsendets oberoende och regelverken för korruptionsbekämpning. Parlamentet rekommenderar att utbetalningarna avbryts fram till dess att alla riktmärken för rättsstaten har uppnåtts. Kommissionen uppmanas kraftfullt att se till att EU-medel når den ungerska befolkningen, bland annat genom mekanismer för direkt och indirekt finansiering till slutmottagare som är oberoende av den ungerska regeringen.

71. Europaparlamentet framhåller vikten av att hantera ekonomisk ojämlikhet och social utestängning som hot mot demokratiskt deltagande och mot rättsstaten.

72. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att mer uttryckligen integrera rättsstatens inremarknadsdimension i sina övervakningsmekanismer, med starkare fokus på att tillämpningen och genomförandet av samt säkerställandet av efterlevnaden av den befintliga lagstiftningen sker enhetligt och snabbt, och säkerställa att medlemsstaternas iakttagande av rättsstatens principer bedöms inte bara ur demokratisk och rättslig synvinkel, utan även utifrån dess ekonomiska inverkan på den inre marknaden och den finansiella stabiliteten. Parlamentet begär att kommissionen i sin rapport om rättsstatens principer 2025 inkluderar ett särskilt kapitel om inremarknadsdimensionen. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att använda alla tillgängliga rättsliga verktyg för att hantera brister på rättsstatsområdet, inbegripet inledande av överträdelseförfaranden och utövande av konkurrensrättsliga verkställighetsbefogenheter när så är nödvändigt, för att bevara den inre marknadens funktion.

Verktygslådan för rättsstatens principer

73. Europaparlamentet betonar hur viktigt det är att integrera delmål för rättsstaten i finansieringsinstrument såsom faciliteten för återhämtning och resiliens. Parlamentet beklagar djupt att EU-medel frigjorts till den ungerska regeringen trots fortgående brister i domstolsväsendets oberoende och regelverken för korruptionsbekämpning. Parlamentet rekommenderar att utbetalningarna avbryts fram till dess att alla riktmärken för rättsstaten har uppnåtts. Kommissionen uppmanas kraftfullt att se till att EU-medel når den ungerska befolkningen, bland annat genom mekanismer för direkt och indirekt finansiering till slutmottagare som är oberoende av den ungerska regeringen, samtidigt som de vidtagna åtgärdernas fulla verkan behålls.

74. Europaparlamentet kritiserar rådets brist på handling för att komma vidare i de pågående förfarandena enligt artikel 7 i EU-fördraget, vilket försvagar EU:s trovärdighet när det gäller att upprätthålla rättsstaten. Rådet uppmanas kraftfullt att häva blockeringen av nästa steg i förfarandet enligt artikel 7 i EU-fördraget i fråga om Ungern, med tanke på de ihållande kränkningarna av domstolsväsendets oberoende, mediefriheten och civilsamhället, vilka kräver omedelbara och beslutsamma åtgärder. Parlamentet rekommenderar rådet att se till att utfrågningar äger rum minst en gång per ordförandeskap under pågående artikel 7-förfaranden och att även ny händelseutveckling som påverkar rättsstaten, demokratin och de grundläggande rättigheterna tas upp. Parlamentet betonar att det inte krävs enhällighet i rådet för att slå fast att det finns en klar risk för ett allvarligt åsidosättande av unionens värden enligt artikel 7.1 i EU-fördraget eller för att framföra konkreta rekommendationer till de berörda medlemsstaterna och ange tidsfrister för när dessa rekommendationer ska ha genomförts. Parlamentet upprepar sin uppmaning till rådet att göra detta, och understryker att varje ytterligare försening av sådana åtgärder

skulle innebära att rådet självt bryter mot rättsstatens principer. Parlamentet insisterar på att det bör ha en mer aktiv roll i artikel 7-förfaranden, inbegripet möjligheten att lägga fram motiverade förslag för rådet, närvara vid rådets utfrågningar och få snabb och fullständig information i varje skede av förfarandet.

75. Europaparlamentet välkomnar de förebyggande verktygen i den rättsstatliga verktygslådan, såsom rättsstatsmekanismen, resultattavlan för rättskipningen i EU, den europeiska planeringsterminen, EU-medlen till stöd för civilsamhället, rättsliga nätverk och mediefrihet samt rättsstatliga delmål i faciliteten för återhämtning och resiliens. Parlamentet insisterar på att det skapas en närmare koppling mellan slutsatserna i 2024 års rapport om rättsstatens principer och tilldelningen av ekonomiskt stöd inom ramen för unionens budget, i form av delmål, för att säkerställa att EU-medel kopplas till genomförandet av nödvändiga reformer. Parlamentet uppmanar kommissionen att vidareutveckla en direkt koppling mellan förebyggande och reaktiva instrument och därmed, på grundval av resultaten i de årliga rapporterna om rättsstatens principer, snabbt och på ett samordnat sätt inleda överträdelseförfaranden, fastställa ytterligare steg i tillämpningen av förfarandet i artikel 7 i EU-fördraget och tillämpa förordningen om villkorlighet i samband med rättsstatens principer och de nödvändiga villkoren avseende stadgan samt bestämmelserna i budgetförordningen och förordningen om gemensamma bestämmelser. Parlamentet uppmanar kommissionen att i de årliga rapporterna om rättsstatens principer bedöma och rapportera om de potentiella risker för unionens budget som brister i rättsstatsordningar utgör, med början i 2025 års rapport. Parlamentet understryker att aktiveringen av reaktiva instrument och avslutande av relevanta förfaranden måste baseras på det objektiva kriteriet för efterlevnad av rättsstatens principer och EU-rätten och internationell rätt, såsom dessa tolkas av internationella domstolar.

76. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att systematiskt använda sig av påskyndade förfaranden och ansökningar om interimistiska åtgärder inför EU-domstolen i överträdelseförfaranden. Parlamentet uppmanar kommissionen att se över den policy som beskrivs i meddelandet från 2022 om verkställande av EU-rätten[1] och som innebär att överträdelseförfaranden inte används för att bevilja gottgörelse i ”enskilda” fall, eftersom denna policy i betydande utsträckning har lett till att medborgare i hela EU har berövats sina rättigheter, särskilt när de berörda regeringarna vägrar att följa unionsrätten eller EU-domstolens domar, och eftersom de flesta av dessa fall inte enbart angår den enskilde individen utan även rör strategiska och grundläggande frågor. Parlamentet uppmanar kommissionen att

[1] Kommissionens meddelande av den 13 oktober 2022 *Verkställande av EU-rätten för ett EU som levererar* (COM(2022)0518).

årligen rapportera om tillämpningen av och ändamålsenligheten hos de verktyg som används mot överträdelser av rättsstatens principer i medlemsstaterna.

77. Europaparlamentet understryker behovet av en alltmer omfattande verktygslåda som säkerställer efterlevnad, utöver budgetdimensionen, av EU:s värden i all unionsrätt, inbegripet finansieringsinstrument, för att förhindra tillbakagång. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att identifiera bristerna och lägga fram relevanta förslag som utvidgar tillämpningsområdet för denna verktygslåda. Parlamentet stöder en starkare tillämpning av förordningen om villkorlighet i samband med rättsstatens principer, med övergripande villkor i EU:s finansieringsprogram. Parlamentet vidhåller sin ståndpunkt att frysta EU-medel endast bör frigöras när meningsfulla reformer har genomförts fullt ut och efterlevnaden av rättsstatens principer har uppnåtts på ett kontrollerbart sätt i praktiken. Parlamentet betonar behovet av konsekvens och insyn vid tillämpningen av verktygslådan för att skydda unionens värden, utan politiska överväganden och med användning av objektiva kriterier för att aktivera reaktiva instrument. Parlamentet betonar att villkorlighet bör gälla på samma sätt för kandidatländer och potentiella kandidatländer. Parlamentet insisterar på vikten av parlamentets roll i att övervaka användningen av dessa verktyg. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att genomföra systematiska revisioner av fördelningen av EU-medel för att förhindra intressekonflikter, politisk instrumentalisering eller bristande insyn i tilldelningen av medel på nationell nivå.

78. Europaparlamentet insisterar på införandet av ett prestationsbaserat instrument i den fleråriga budgetramen för att stärka kopplingen mellan EU-medel och respekten för unionens värden enligt artikel 2 i EU-fördraget, såsom demokrati, grundläggande rättigheter och rättsstaten. Parlamentet begär att den framtida fleråriga budgetramen ska innehålla robusta skyddsåtgärder för rättsstaten som är tillämpliga på alla EU-medel.

79. Europaparlamentet uttrycker oro över att indragningen av EU-medel skulle kunna missbrukas som ett politiskt vapen mot civilsamhället och lokala myndigheter. Parlamentet påminner om att det i förordningen om villkorlighet i samband med rättsstatens principer säkerställs att slutliga mottagare inte bör förlora tillgången EU-medel om sanktioner tillämpas på deras regering. Parlamentet efterlyser ”smart villkorlighet”, som skulle göra det möjligt att kringgå regeringar som undergräver rättsstaten genom att anslå tillbakadragna EU-medel direkt till lokala och regionala myndigheter och till icke-statliga organisationer och företag som följer EU-rätten, samt genom att förenkla omfördelningen av medel avsedda för den berörda medlemsstaten till andra EU-program. Parlamentet föreslår att det inrättas ett transparent system där lokala myndigheter kan begära EU-medel när nationella regeringar blockerar eller missbrukar EU-medel. Parlamentet betonar vikten av att strikt

tillämpa de villkorlighetsmekanismer som fastställs i instrumentet för stöd inför anslutningen och i faciliteten för reformer och tillväxt för västra Balkan på ett transparent sätt.

Kontroller och motvikter

80. Europaparlamentet understryker vikten av att värna maktdelningen och en stabil institutionell ram i varje medlemsstat. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att se till att alla författnings- eller lagstiftningsreformer som påverkar maktdelningen är helt förenliga med EU:s grundläggande och rättsliga principer.

81. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att inte i alltför hög grad använda påskyndade förfaranden, som kringgår samråd med berörda parter och civilsamhället, inbegripet parlamentarisk granskning och befogenheter i nödlägen, eftersom dessa inverkar negativt på lagstiftningens och demokratins stabilitet och kvalitet. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att införa transparenta lagstiftningsförfaranden efter systematiska och offentliga samråd med olika berörda parter och rådgivande organ.

82. Europaparlamentet uppmuntrar nationella regeringar och parlament att offentliggöra konsekvensbedömningar och samrådsresultat för varje större lagstiftningsförslag.

83. Europaparlamentet framhåller Venedigkommissionens rekommendation om att på ett effektivt sätt följa upp klagomål och överklaganden i händelse av oegentligheter i samband med val, särskilt när det gäller röstköp, ogiltiga röstsedlar i valurnorna och felaktig rösträkning. Parlamentet påminner om vikten av den EU-lagstiftning som antagits i denna fråga, nämligen förordningen om digitala tjänster, förordningen om digitala marknader[1], förordningen om artificiell intelligens[2], förordning (EU) 2024/900 om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam[3] och den europeiska

---

1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1925 av den 14 september 2022 om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och (EU) 2020/1828 (förordningen om digitala marknader) (EUT L 265, 12.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

2 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (förordning om artificiell intelligens) (EUT L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

3 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/900 av den 13 mars 2024 om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam (EUT L, 2024/900, 20.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj).

mediefrihetsförordningen. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att fullt ut genomföra dessa förordningar och ställa tillräckligt med offentliga resurser till förfogande för de åtgärder som de omfattar.

84. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att stärka de nationella tillsynsorganens oberoende för att säkerställa resurser och frihet från politisk inblandning. Parlamentet betonar civilsamhällets och människorättsförsvararnas betydelse när det gäller att främja ansvarsskyldighet och skydda de grundläggande rättigheterna.

85. Europaparlamentet uttrycker djup oro över ökningen av extremism och dess nedbrytande inverkan på demokratiska normer och rättsstaten i flera medlemsstater. Parlamentet noterar med oro att dessa extremistgrupper aktivt siktar in sig på minoriteter och bidrar till ett klimat präglat av rädsla, diskriminering och polarisering. Parlamentet uppmanar kommissionen att uttryckligen peka ut sådana grupper som ett hot mot demokratin, de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, inbegripet akademiskt oberoende och mediernas oberoende, i sin årliga rapport om rättsstatens principer. Medlemsstaterna uppmanas kraftfullt att vidta beslutsamma åtgärder för att motverka deras inflytande genom robusta rättsliga ramar, utbildning som främjar demokratiska värden och stöd till civilsamhällesorganisationer som motverkar extremism. Parlamentet efterlyser samordnade EU-åtgärder för att stävja detta hot, bland annat genom utbildning, program för social delaktighet och vid behov rättsliga åtgärder.

86. Europaparlamentet uttrycker oro över de rapporterade fallen av medlemsstatsregeringars ökade användning av övervakningsteknik mot journalister, aktivister, oppositionella och personal vid EU-institutionerna. Parlamentet påminner om att användningen av spionprogram måste vara strikt proportionerlig och nödvändig, och uppmanar med kraft kommissionen att utan oskäligt dröjsmål lägga fram en åtgärdsplan för att förhindra missbruk, med fullt utnyttjande av alla tillgängliga lagstiftningsmedel som föreskrivs i fördragen, i enlighet med PEGA-kommitténs rekommendationer.

87. Europaparlamentet noterar med oro den ökande användningen av artificiell intelligens för ändamål som rör nationell säkerhet och brottsbekämpning i hela EU, och betonar riskerna mot de grundläggande rättigheterna och friheterna[1]. Parlamentet påminner om behovet att säkerställa att det finns robusta dataskyddsgarantier när medlemsstaterna eller de nationella myndigheterna använder övervakningsprogramvara. Parlamentet efterlyser skärpt EU-lagstiftning för att förhindra massövervakning och diskriminering.

---

1 Europol, *AI and policing: The benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2024.

88. Europaparlamentet är bekymrat över utländsk inblandning i medlemsstaterna och i kandidatländer och potentiella kandidatländer, inbegripet manipulation av sociala medier och spridande av desinformation av krafter både inom och utanför unionen i syfte att manipulera den allmänna opinionen och snedvrida den demokratiska debatten. Parlamentet betonar vikten av insyn i plattformsalgoritmer, oberoende revisioner och robusta faktagranskningsmekanismer för att motverka desinformation och skydda demokratin. Parlamentet uppmanar stora digitala plattformar att samarbeta med nationella brottsbekämpande myndigheter för att stödja utredningar av olaglig onlineverksamhet. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att övervaka detta och att snabbt tillämpa förordningen om digitala tjänster och förordningen om digitala marknader, särskilt avseende mycket stora onlineplattformar. Parlamentet uppmanar kommissionen att inbegripa ökad granskning av desinformation på onlineplattformar i pelare 3 (mångfald och mediefrihet) i sin rapport om rättsstatens principer.

89. Europaparlamentet betonar vikten av akademisk frihet som en fast beståndsdel av rättsstatens principer, och uppmanar med kraft medlemsstaterna att skydda universiteten från politisk inblandning och säkerställa institutionell autonomi. Medlemsstaterna uppmuntras att främja en rättsstatskultur genom informationskampanjer, utåtriktade initiativ och åtgärder som främjar demokratiska värden och principer.

90. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att överväga att genomföra en process med fokus på att förbättra administrativa förfaranden och administrativ praxis som påverkar grundläggande demokratiska processer samt kontroller och motvikter i linje med EU:s fastställda gemensamma principer.

Övergripande rekommendationer

91. Europaparlamentet ser kommissionens rapport om rättsstatens principer som ett viktigt förebyggande verktyg för att övervaka rättsstatssituationen i hela EU, underlätta dialogen mellan medlemsstaterna och vägleda reformer på områden som domstolsväsendets oberoende, korruptionsbekämpning, mediefrihet samt andra kontroller och motvikter.

92. Europaparlamentet konstaterar att kommissionens rapport om rättsstatens principer har blivit mer omfattande sedan den infördes 2020. Parlamentet beklagar dock att centrala delar av parlamentets resolution från 2016 ännu inte har genomförts och att kommissionen inte fullt ut har följt upp parlamentets rekommendationer i tidigare resolutioner. Parlamentet anser att dessa rekommendationer fortfarande är relevanta och upprepar dem. Parlamentet begär att viktiga delar av Venedigkommissionens förteckning över rättsstatskriterier som för närvarande saknas tas med i årsrapporten,

såsom förebyggande av maktmissbruk, likhet inför lagen och icke-diskriminering. Parlamentet upprepar sin ståndpunkt att rapporten bör täcka alla värden i artikel 2 i EU-fördraget i deras fulla utsträckning, eftersom de inte kan betraktas var för sig. Kommissionen ombes att undersöka huruvida alla rapporter som rör rättsstatens principer eller de grundläggande rättigheterna, såsom årsrapporterna om efterlevnaden av stadgan eller rapporten från FRA, skulle kunna offentliggöras vid ungefär samma tidpunkt, för att möjliggöra en global debatt om dessa frågor samtidigt. Parlamentet beklagar dock att man trots de ökande hoten i form av desinformation, propaganda och informationsmanipulation riktat mot den europeiska demokratin ännu inte har övervägt någon sådan praxis för inbördes utvärdering bland medlemsstaterna, till stöd för de insatser som görs av OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter.

93. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att utöka rapportens omfattning nästa år. Parlamentet insisterar på att kommissionens rapport om rättsstatens principer 2025 ska täcka hela tillämpningsområdet för artikel 2 i EU-fördraget och även omfatta bredare indikatorer, såsom mediernas oberoende, civilsamhällets roll, grundläggande rättigheter, akademisk och konstnärlig frihet, jämställdhet, skydd av minoriteter och utsatta grupper, respekt för internationell rätt, fria och rättvisa val samt fungerande demokratiska institutioner, i syfte att ge en mer fullständig bild av rättsstatsnormerna i hela EU och i kandidatländer och potentiella kandidatländer.

94. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att offentliggöra de kriterier som den använder för att välja ut information från civilsamhället, internationella organ, nationella myndigheter och andra berörda parter i processen för rapportering om rättsstatens principer. Parlamentet uppmanar kommissionen på nytt att be FRA om råd om metoder och att bedriva jämförande forskning för att tillföra detaljerad information på centrala områden i den årliga rapporten, med tanke på de inneboende kopplingarna mellan grundläggande rättigheter och rättsstatens principer.

95. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att använda tydligare språk och transparenta bedömningsregler för att utvärdera efterlevnaden av de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget. Parlamentet upprepar sin uppmaning till kommissionen att tydligt skilja mellan systemiska och isolerade överträdelser av rättsstatens principer i medlemsstaterna, undvika risken för att de allvarligaste överträdelserna av rättsstatens principer trivialiseras och klargöra att när värdena i artikel 2 i EU-fördraget systematiskt, avsiktligt och allvarligt åsidosätts under en viss period finns en risk att de berörda medlemsstaterna inte längre uppfyller samtliga kriterier för att kunna betraktas som en demokrati. Parlamentet påpekar att rekommendationerna bättre bör återspegla negativa resultat i rapporten och vara mer detaljerade. Parlamentet anser att bedömningen av huruvida tidigare rekommendationer följts bör vara mer exakt och kvalitativ och inte enbart baseras på lagstiftningsändringar, utan även på verkliga och oberoende bevis på deras genomförande i praktiken. Parlamentet uppmanar kommissionen att genomföra fältbesök och tillhandahålla bedömningar på grundval av konkreta och oberoende bevis på genomförandet i praktiken.

96. Europaparlamentet varnar för att underlåtenhet att koppla övervakningen till verkliga konsekvenser riskerar att minska rapportens relevans i medlemsstaterna. Parlamentet efterlyser ett större fokus på genomförandet av landspecifika rekommendationer, med tidsfrister och mätbara riktmärken, inbegripet, i förekommande fall, hänvisningar till befintliga yttranden från internationella organ (t.ex. Europarådets Venedigkommission, FN:s särskilda rapportörer) eller relevanta domstolsavgöranden (inbegripet från Europadomstolen). Kommissionen uppmanas att redogöra för de möjliga konsekvenserna i händelse av bristande efterlevnad, inbegripet genom att hänvisa till specifika instrument från verktygslådan, som bland annat omfattar budgetverktyg och finansieringsvillkor. Parlamentet anser att vissa åsidosättanden av värdena måste åtgärdas omedelbart medan andra överträdelser kräver rekommendationer som bör genomföras snarast. Parlamentet uppmanar eftertryckligen medlemsstaterna att genomföra rekommendationerna i tidigare rapporter, och lovordar de medlemsstater som inte bara har genomfört rekommendationerna, utan även har överträffat de fastställda normerna.

97. Europaparlamentet noterar att datumet för offentliggörandet av den årliga rapporten om rättsstatens principer i juli inte bidrar till att skapa tillräcklig synlighet och går stick i stäv med rapportens avsedda syfte att skapa en verklig offentlig debatt om dess resultat. Parlamentet uppmanar eftertryckligen kommissionen att se över datumet för offentliggörandet och göra ytterligare ansträngningar för att göra sina slutsatser allmänt kända i alla medlemsstater.

98. Europaparlamentet påminner om att beslut som fattas eller inte fattas av EU-institutionerna ofta påverkar rättsstatssituationen i

medlemsstaterna. Parlamentet kritiserar att statusen för rättsstaten inom EU-institutionerna fortfarande ligger utanför tillämpningsområdet för kommissionens rapport om rättsstatens principer 2024. Parlamentet begär att ett kapitel om EU:s efterlevnad av rättsstatsnormerna, baserat på en oberoende översynsmekanism, ska ingå i kommissionens rapport om rättsstatens principer 2025.

99. Europaparlamentet föreslår en övergripande interinstitutionell mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter som omfattar alla de värden som fastställs i artikel 2 i EU-fördraget och som inbegriper alla EU-institutioner, medlemsstater och kandidatländer i syfte att främja enhetlighet. Parlamentet betonar behovet att säkerställa fullständig oavhängighet och objektivitet i detta organs sammansättning och funktionssätt, samtidigt som dess mandat skräddarsys för utmaningar som rör rättsstaten.

100. Europaparlamentet anser att den interinstitutionella dialogen och det interinstitutionella samarbetet om rättsstaten bör stärkas på EU-nivå. Parlamentet beklagar att kommissionen och rådet hittills har avvisat parlamentets erbjudande om att ingå ett interinstitutionellt avtal om demokrati, rättsstaten och grundläggande rättigheter. Parlamentet bekräftar på nytt sin vilja att återuppta samtalen om detta avtal. Parlamentet uppmanar de övriga institutionerna att under tiden åtminstone undersöka ytterligare samarbete inom ramen för det föreslagna interinstitutionella pilotprojektet om demokrati, rättsstaten och grundläggande rättigheter, vilket skulle bidra till att bygga upp förtroendet mellan institutionerna på ett praktiskt sätt, särskilt genom att dela övervaknings-, dialog- och mötespraxis. Parlamentet uppmanar rådet att göra sin dialog om rättsstaten mer inkluderande genom att bjuda in andra institutioner, såsom Venedigkommissionen, Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter och parlamentsföreträdare, till sina sammanträden. Parlamentet anser att rådets dialog om rättsstaten bör bli mer interaktiv, med systematisk återkoppling. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att investera i lämpliga förberedelser inför denna dialog. Parlamentet betonar att ökad öppenhet skulle stärka dialogen om rättsstaten inom unionen, och uppmanar därför rådet att göra detaljerade slutsatser offentligt tillgängliga. Rådet uppmanas kraftfullt att samarbeta med de nationella parlamenten för att stärka den demokratiska kontrollen av medlemsstaternas efterlevnad av EU:s rättsstatsnormer. Parlamentet betonar att rapporten om rättsstatens principer bör vara evidensbaserad och objektiv och rikta sig till medlemsstaterna och EU-institutionerna, och bör innehålla förebyggande och korrigerande åtgärder.

101. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att se till att nödåtgärder som antas som svar på kriser (såsom pandemier eller säkerhetshot) är föremål för regelbunden parlamentarisk granskning

och domstolskontroll och att de är strikt tidsbegränsade och proportionerliga.

102. Europaparlamentet anser att samarbete mellan EU och internationella organisationer såsom Europarådet, OSSE och FN för att främja och försvara demokratin, rättsstaten, grundläggande friheter och mänskliga rättigheter, inbegripet minoriteters rättigheter, bör stärkas ytterligare.

103. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att utveckla och genomföra omfattande medborgarutbildningsprogram som främjar förståelsen av demokratiska institutioner, rättsstaten och grundläggande rättigheter bland medborgare i alla åldrar.

104. Europaparlamentet beklagar djupt att kommissionen inte har tagit till sig många av parlamentets upprepade krav avseende sina rapporter om rättsstatens principer. Europaparlamentet begär att kommissionen senast den 31 december 2025 lägger fram ett meddelande om vilka begäranden som parlamentet antagit i samband med kommissionens rapporter om rättsstatens principer sedan 2021 som kommissionen kommer att genomföra respektive vilka den inte kommer att genomföra samt skälen till detta.

105. Europaparlamentet välkomnar utvidgningen av kommissionens rapport om rättsstatens principer till kandidatländer, nämligen Albanien, Montenegro, Nordmakedonien och Serbien, vilket inskärper att EU:s grundläggande värden måste respekteras inte bara av de nuvarande medlemsstaterna utan även av framtida medlemmar under anslutningsprocesserna. Parlamentet uppmuntrar till en noggrann utvärdering av rättsstatligheten i alla länder i en anslutningsprocess. Parlamentet uppmuntrar kommissionen att lämna konkreta rekommendationer till anslutningsländerna om läget för rättsstaten och att säkerställa anpassning till utvidgningsrapporten. Parlamentet förväntar sig att kommissionen inkluderar alla kandidatländer i sin rapport om rättsstatens principer 2025.

°

° °

106. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter och Europarådet samt till medlemsstaternas regeringar och parlament.